

DE TRANEN VAN GOD door GILLES CLAEYS

In het christendom, maar ook in de islam en het jodendom, is een van de attributen van God zijn barmhartigheid, uiting van zijn liefde, zijn hartelijke deelneming aan de menselijke ellende, en zijn uitgestrekte handen.

Hoe kunnen we ons voorstellen dat God onverschillig zou kunnen zijn tegenover de tragedies van de twintigste en eenentwintigste eeuw? Voor Michel Pochet is een onverschillige God niet denkbaar: hij heeft daarom het hart en het gelaat bevoorrecht, die

hij in één icoon samenvoegt, waarbij hij de nadruk legt op de ogen waarin de dubbele weerkaatsing van het aangezicht te lezen is — en op de tranen van bloed die de emotie, het medelijden weergeven. Psalm 25, v.6,7 : “Denk aan uw barmhartigheid, Heer, aan uw liefde door de eeuwen heen.”

Op de sociale netwerken heeft Michel Pochet altijd beeldend gereageerd op de terroristische aanslagen van de afgelopen decennia: "God weent met ons over...". En als de voorstelling van God een uitdaging blijft, maakt de figuur van de Lijdende Dienaar (Deutero-Isaja, Jesaja 40-55) die Christus Jezus op zich heeft genomen, het in het christendom mogelijk zich een barmhartige God voor te stellen: de Geest van de Vader bezielt de Zoon die, wenend met hen die wenen en zich verheugend met hen die zich verheugen, zijn liefde en tederheid openbaart.

De eerste zondag na Pasen is uitgeroepen tot Barmhartigheidszondag. Dit jaar zal het 26 april 2022 zijn. Paus Franciscus ontvangt zijn ambassadeurs van barmhartigheid in het Vaticaan. Decaan Benoît Lobet is een van hen. Toen een oude vriend, Michel Vandeleene, die onlangs is overleden, afgelopen zomer voorstelde de cyclus van werken van Michel Pochet over God de Barmhartige in de kathedraal tentoon te stellen, heeft hij dit idee met enthousiasme begroet. Deze Franse schilder, geboren in 1940, die vierentwintig jaar in Brussel heeft gewoond en de laatste dertig jaar in Rocca di Papa (niet ver van Rome) heeft gewerkt, heeft in een van zijn werken zijn artistieke talent ten dienste gesteld van Degene die hij Bel-Amour heeft genoemd. Voor deze artiest, is God schoonheid. En liefde.

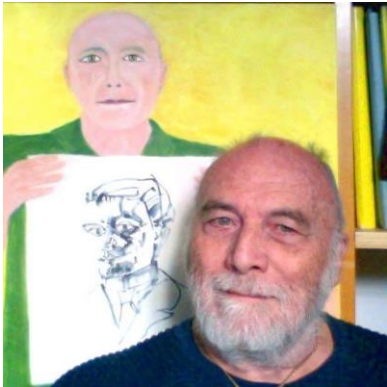
Aangemoedigd om zijn schilderijen bij een breder publiek bekend te maken, heeft hij geëxposeerd in Latina, Florence, Triëst, Brescia, Castel Gandolfo, Augsburg, Sappada, Baar, Napels, Rixensart (Froidmont 2016) en nu in Brussel.

Hier volgen enkele van zijn titels over schoonheid: Belamour (in het Italiaans), Arte de poucos ou direito a la beleza (in het Portugees), L'immagine del divino (laatste hoofdstuk: il brutto salverà il mondo), Che Bello! Scuola dell'Azzurro, Il Bello Amore, Il ritratto mancante - Interviews geredigeerd door Matteo Vidoni

Meer recent is er het boek: *Michel Pochet, autoportrait en peintre*, 304 pagina's, dat de verbazingwekkende omzwervingen illustreert die zijn zoektocht vormt naar een dialoog en een ontmoeting, door middel van de schilderkunst, met de grote picturale of sculpturale werken van de mensheid.

Tatiana Falsini, Italiaans kunstkritica, heeft zijn schilderijen vanuit een artistiek oogpunt geanalyseerd en becommentarieerd. — Zij zal over dit complexe maar lumineuze werk dat uitdaagt, bevraagt en in vraag stelt — een lezing houden bij de sluiting van de tentoonstelling in Brussel op zondag 1 mei.

MICHEL POCHET door TATIANA FALSINI, KUNSTCRITICA

Michel Pochet werd in 1940 in de Provence geboren uit Parijse ouders. Hij bracht zijn jeugd door op Corsica, waar hij op dertienjarige leeftijd zijn roeping als schilder ontdekte onder de begeleiding van een gevoelige aquarelliste, zijn moeder Aline Vavasseur. Op zeventienjarige leeftijd verhuisde hij naar Parijs waar hij een diploma architectuur behaalde aan de *École nationale supérieure des beaux-arts*.

Begonnen met een klassieke artistieke opleiding, gaat de jonge Pochet de confrontatie aan met het veelvormige scenario van de hedendaagse kunst waar "schoonheid uitgesloten lijkt, dode schoonheid" (Michel Pochet). In 1969 verhuisde hij naar België waar hij zijn artistieke carrière voortzette in een voortdurende zoektocht naar deze verloren schoonheid. In een voortdurende evolutie experimenteert hij met nieuwe technieken, nieuwe materialen en nieuwe artistieke gebieden, in een poging door te dringen tot het deel van de waarheid dat in elk kunstwerk besloten ligt. Tijdens een verblijf in Kroatië, dat al onafhankelijk was maar nog in oorlog, vond hij zichzelf al schilderend, kruipend op de grond op een oud, versleten laken, met weinig beschikbare kleuren. Het resultaat is een schilderij, *De Verrezene met de stigmata van Verlatene*, waarin hij de sleutel vindt, het antwoord: "Ik vond dode schoonheid, maar voorbij de dood, door de gesel van de lelijkheid heen, vond ik zoveel schoonheid. *De Verrezene met de lidtekens van de Passie*" (Michel Pochet).

Wat de kunst van Pochet het meest kenmerkt is de onverbreekelijke band tussen artistiek onderzoek en spirituele ervaring, die een radicale levenskeuze wordt in naam van de primaire bron van de Schoonheid, God. Dit leven wordt de inspiratiebron voor zijn kunst, die voortkomt uit een ervaring van wederkerigheid, die getuigt van een diepe liefde voor de mensheid: "Ik wil dat de hele evolutie van mijn werk, moment na moment, een daad van liefde is voor God en voor de mensheid, anderen leven en scheppen in mij". (Michel Pochet). Zijn schilderijen, vaak van grote afmetingen, gemaakt met eenvoudige en alledaagse materialen, lijken binnen te dringen in de werkelijkheid van de toeschouwer, hem aan te raken, tot hem te spreken. De techniek komt voort uit een dialoog tussen teken en kleur: de dichte, materiële en briljante kleur construeert de werken met een intense fauvistische expressionistische kracht. Het teken wordt een symbool, oud en nieuw, dat leeft in de picturale ruimte, waardoor een nieuwe taal ontstaat die de toeschouwer ertoe brengt verborgen betekenissen te ontdekken. Pochet behandelt vaak hetzelfde onderwerp in verschillende versies: hij mediteert erover, zuivert het, zodat het overbodige wegvalt en alleen het wezenlijke overblijft, en maakt zich de esthetische ervaring eigen van het boeddhistische Verre; en hij keert niet terug, maar treedt binnen in de beschouwing van deze schoonheid die hij heeft waargenomen en die stilte nodig heeft om te kunnen spreken.

DE CYCLUS "GOD BARMHARTIGHEID" van MICHEL POCHET door TATIANA FALSINI

De cyclus "God Barmhartigheid" van Michel Pochet is nauw verbonden met het *Buitengewoon Jubeljaar van de Barmhartigheid* dat paus Franciscus op 8 december 2015 heeft afgekondigd. Pochet voelt de behoefte om een beeld te scheppen voor iedereen: een beeld waarin iedereen, ongeacht zijn geloof of cultuur, zich kan vinden. Hij werkt aan een bas-reliëf in klei van het Grote Gezicht van de Drie-eenheid en besluit er tranen in te zetten, zeven tranen, een zuiver esthetische keuze. Het grote gezicht is veranderd: God de Drievuldigheid weent. De nieuwe iconografie van God de Barmhartige is geboren: God weent met ons, als uitdrukking van de hoogste vorm van liefde. Pochet presenteert het gezicht van een nieuwe God: een God die weent; "in deze tranen schuilt alle liefde van God" (Franciscus, homilie in Santa Marta, 29 oktober 2015). De iconografie van de goddelijke barmhartigheid vindt haar eerste picturale uitdrukking in een groot doek van ruw linnen, waarop op de achtergrond, met grove zwarte penseelstreken, een groot wenend gelaat van God de Drievuldigheid tevoorschijn komt. De kleur verdwijnt, slechts enkele sporen blijven over, om plaats te maken voor zwart en wit. Het zwart en het wit van het blad, volgens de oosterse wastechniek, vertegenwoordigen de uitdrukking van tegenstellingen die elkaar doordringen; en de centrale kern is de leegte, het niet-zijn: de leegte die noodzakelijk is voor de constitutie van alles. Het werk van Pochet is sterk beïnvloed door de kunst van het Verre Oosten en vooral door de filosofie daarachter. Hij koos deze techniek om uitdrukking te geven aan het zeer hoge begrip van barmhartigheid: "Barmhartigheid wordt pas bereikt wanneer we de constructies, de barrières van ons hart laten instorten; wanneer we de leegte, het niets bereiken; pas dan beseft je dat alles aanvaard en begrepen kan worden, omdat je niets bent, je bent barmhartigheid" (Pochet).

De cyclus van Gods barmhartigheid omvat een grote verscheidenheid van werken die de verschillende nuances van deze eigenschap van God laten zien: Pochet geeft er uitdrukking aan met zijn levendig expressionistisch palet, dat leven geeft aan verschillende gezichten van de God van Barmhartigheid die ons, als moderne iconen, laten kennismaken met dit mysterie; hij vertelt over de ontstaansgeschiedenis van dit beeld met de werken van zijn picturale reis die er de essentie van vormen en de weg vooruit wijzen; hij analyseert het begrip Barmhartigheid in het licht van de heilige teksten en schildert de vier gelijkenissen van Barmhartigheid die de evangelieverhalen situeren in de hedendaagse tijd. In Pochets creatieve proces beweegt het Grote Droevige Gezicht, vertrekkend van het centrale element van het schilderij, zich naar boven en observeert, als een getuige, de wonden van de mensheid: van de Shoah tot het drama van de immigranten; diep binnendringend in onze werkelijkheid, naast ons, huilend met ons. Door zijn taal laat Pochet een weg zien waarin hij zich laat meevoeren, want "hij heeft geleerd zich te laten leiden door de geest van het kind, door zijn denken en zijn hand, in de uitdrukking van de vreugde die men, ondanks de tranen, beleeft aan die werken (...) die onze ziel binnendringen en ons leven helpen vormgeven. (Timothy Verdon, La Pira Centrum, Florence 18 november 2015)

DE SYMBOLIEK VAN MICHEL POCHEET door TATIANA FALSINI

In de cyclus God Barmhartigheid presenteert de kunstenaar een iconografische nieuwigheid, waarvan het ontstaan in symbolische elementen ligt die als sleutelwoorden telkens weer opdagen in de schilderijen. Eenmaal verklaard, wordt het mogelijk de betekenis van de voorstelling diepgaand te doorgronden:

Het Grote Gelaat: een gelaat, dat ontstaat is van elke connotatie en de hele oppervlakte van het doek inneemt, met kubistische trekken die het universeel maken (in alle tijden en ruimten aanwezig), verwijst naar de Schepper, die hier uitgebeeld wordt met naturalistische elementen; of naar de Vader; of naar God Liefde, met zijn karakteristieke hartvorm; of, zoals hier, naar de Drie-eenheid, gekenmerkt door de aanwezigheid van gezichten in de ogen: de Vader die naar de schepping kijkt met de blik van de Zoon met wie hij door een oneindige liefde is verbonden.

De ogen: Pochet tekent vaak rond de ogen van zijn heilige figuren langwerpige lijnen die elkaar kruisen, wat aan de vorm van vissen doet denken. Ιχθυς "ichtus", "vis" in het Grieks, heeft zich als christelijk symbool verspreid want het woord kon worden gelezen als een samenstelling van de eerste letters van wat een synthese mag genoemd worden van het geloof: : Ἰησους (Jezus), Χριστος (Christus), Θεου (Gods), Υιου (Zoon), Σωτηρ (Verlosser). De vis is al sinds zijn jeugd in zijn oeuvre aanwezig, wat het een christelijke signatuur geeft.

Tranen: het ontstaan van tranen in het werk van Pochet houdt verband met de karakteristieke vorm van de ogen van zijn sacrale onderwerpen: bij de voorstelling van de aartsengel Rafaël, dacht hij na over de vorm van de "ichtus". Hij trok een parallel met de ogen van Tobit naar de passage van het boek Tobit in de Heilige Schrift: Rafaël genas de blind geworden Tobit, vader van Tobias, met de gal van een vis. Hieruit ontstaat de iconografie van Rafaël, die ons geneest door te wenen: God geneest ons door met ons te wenen. Maria, de verlatene weent ook, staande onder het kruis, maar haar tranen zijn als ongerepte parels, die vertellen van alle liefde, pijn, schoonheid van herinneringen, tederheid, liefde: die tranen stellen haar in staat Jezus te begrijpen.

Het hart duidt Gods liefde aan, de barmhartigheid, die het in zijn hoogste vorm uitdrukt.

Het archetype God Barmhartigheid is geboren tijdens het Buitengewoon Jubileumjaar dat paus Franciscus op 8 december 2015 heeft afgekondigd. Michel Pochet, voelt de behoefte om een beeld voor iedereen te creëren waarin ieder mens zich kan vinden, van welke geloofsovertuiging of cultuur ook. Hij werkt aan een bas-reliëf in klei van het Grote Gezicht van de Drievuldigheid. Hij besluit er tranen in te voegen, zeven tranen, een puur esthetische keuze. Het grote gezicht is veranderd: God, de Drievuldigheid weent. In zijn ogen is het gelaat van de Zoon, de Vader kijkt naar de wereld met de blik van de Zoon die mens werd, alle zonde op zich nam, alle pijn, en weent. De nieuwe iconografie van de barmhartigheid van God is geboren: God weent met ons, als uitdrukking van de hoogste vorm van liefde.

De iconografie van God Barmhartigheid vindt haar eerste picturale uitdrukking in een groot linnen doek: uit de achtergrond van grove zwarte penseelstreken komt huilend een groot gezicht tevoorschijn van de essentiële God van de Drie-eenheid.